

Yttrande över betänkandet av utredningen om en ny livsmedelsberedskap (SOU 2024:8)

Region Kalmar län har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet av utredningen om en ny livsmedelsberedskap (SOU 2024:8), därav lämnas följande synpunkter.

Region Kalmar län ser generellt positivt på utredningens förslag, vilka syftar till en förnyad livsmedelsberedskap anpassad till dagens förutsättningar och framtidens utmaningar. Yttrandet utgår från regionernas måltidsuppdrag samt det regionala utvecklingsuppdraget där livsmedelssektorn spelar en central roll.

En regional livsmedelsstrategi har funnits i Kalmar län sedan 2016 och arbetet har haft ett tydligt fokus på hela livsmedelskedjan, från jord till bord. Ansvaret för strategin har delats mellan Region Kalmar län, Länsstyrelsen Kalmar län och LRF Sydost och utgår från den formella ansvarsfördelningen. Regionens huvuduppdrag kopplat till livsmedelsstrategin ligger därför inom områden som innovation och förnyelse samt kompetensförsörjning i branschens alla led.

Synpunkter på förslaget

12. Ett mål för livsmedelsberedskap

Begrepp som ”över tid”, ”nödvändiga livsmedel” och ”på kortare tid” behöver klargöras/förtydligas.

13. Lokal kraftsamling för befolkningens överlevnad

Generellt är förslaget vagt när det gäller vägledning av beredskapslagring av färdiga livsmedel.

Det framgår ett tydligt fokus på kommuners ansvar när det gäller livsmedelsberedskap och att möjliggöra flexibla lösningar med fler olika aktörer. Däremot saknas tydlighet kring regionernas specifika roll i betänkandet.

Region Kalmar län efterfrågar tydligare riktlinjer för hur lång tid regioner och kommuner bör hålla omsättnings- och beredskapslager, liksom de mer direkta förslag som presenterades i Statskontorets utredning En stärkt livsmedelsberedskap i kommuner och regioner (2023:15).

I betänkandet saknas även en tydlighet kring samverkan och samordning mellan kommuner, länsstyrelse och region för samordning med livsmedelsproducenter och grossister.

Därtill påverkas regionerna i det systematiska perspektivet utifrån föreslagen ansvarsfördelning för de olika aktörerna, samtidigt som regionerna i förslaget inte nämns gällande finansiering.

Region Kalmar län vill även trycka på vikten av att livsmedelsberedskapen byggs på hållbara system, att man inte bygger in de delar i dagens livsmedelssystem som inte är hållbara.

14. Tydlig nationell inriktning och samordning

Region Kalmar län välkomnar ett stärkt fokus på forskning och innovation.

Kalmar län är, tack vare goda naturgivna förutsättningar, nationellt ledande inom odling av baljväxter för humankonsumtion. Baljväxter har fördelar ur beredskapsperspektiv såväl som ur ett matsvinnsperspektiv då de kan lagras under en längre tid.

Samtidigt har länet en nästan obefintlig förädling och en låg nivå på innovation kopplat till de grödor som odlas. I den regionala livsmedelsstrategin finns en uttalad inriktning om proteiner i fokus och att Kalmar län ska utvecklas till en livsmedelsregion i högsta klass genom att kombinera naturförutsättningar, traditionell kunskap och entreprenörskap med fördjupad kunskap om hållbar utveckling, teknik och marknad.

Att öka förädlingsgraden av svenskodlade baljväxter är även bra ur miljösynpunkt då svensk baljväxtodling använder en låg nivå av bekämpningsmedel.

15. Ett motståndskraftigt livsmedelssystem

Kalmar län har en stor livsmedelsproduktion av nationellt intresse och är nettoexportör av livsmedel till resten av landet, därför finns ett stort behov av en god transportinfrastruktur.

Utredningens förslag inriktas till ganska stor del på växtodling, inte minst spannmål. Kalmar län, och kringliggande län, har en omfattande del animalieproduktion och en förhållandevis stor andel värdefulla betesmarker. Ett system med vall och betande djur är en relativt resurssnål produktion som omvandlar icke humanföda som gräs till livsmedel, det vill säga kött, samtidigt som viktiga värden som biologisk mångfald och kolinlagring gynnas. Levande djur är också ett ”beredskapslager”. Hänsyn till detta behöver också tas i beredskapsarbetet och borde fått mer tyngd i utredningen.

Region Kalmar län instämmer i vikten av ett fossiloberoende jordbruk för trygg livsmedelsförsörjning och utveckling av biodrivmedel för minskad sårbarhet. Regionen ser även, liksom framgår av betänkandet, positivt på genomförande av biogasutredningens och bioekonomiutredningens förslag, bland annat förslagen om intäktsgarantier för tillkommande inhemsk produktion av förnybara flytande drivmedel. Detta då biogas till exempel bidrar till såväl energiförsörjning som till ett effektivt nyttjande av näring.

Region Kalmar län ser positivt på att låta Livsmedelsverket utreda ett nationellt investeringsstöd för ökad motståndskraft i systemet.

Slutligen konstaterar Region Kalmar län att det är mycket som behöver tydliggöras för att en fungerande livsmedelsberedskap enligt betänkandets förslag ska komma på plats. I det är samspelet mellan olika aktörer utifrån tydliga roller, ansvarsfördelning och finansiering av stort vikt.